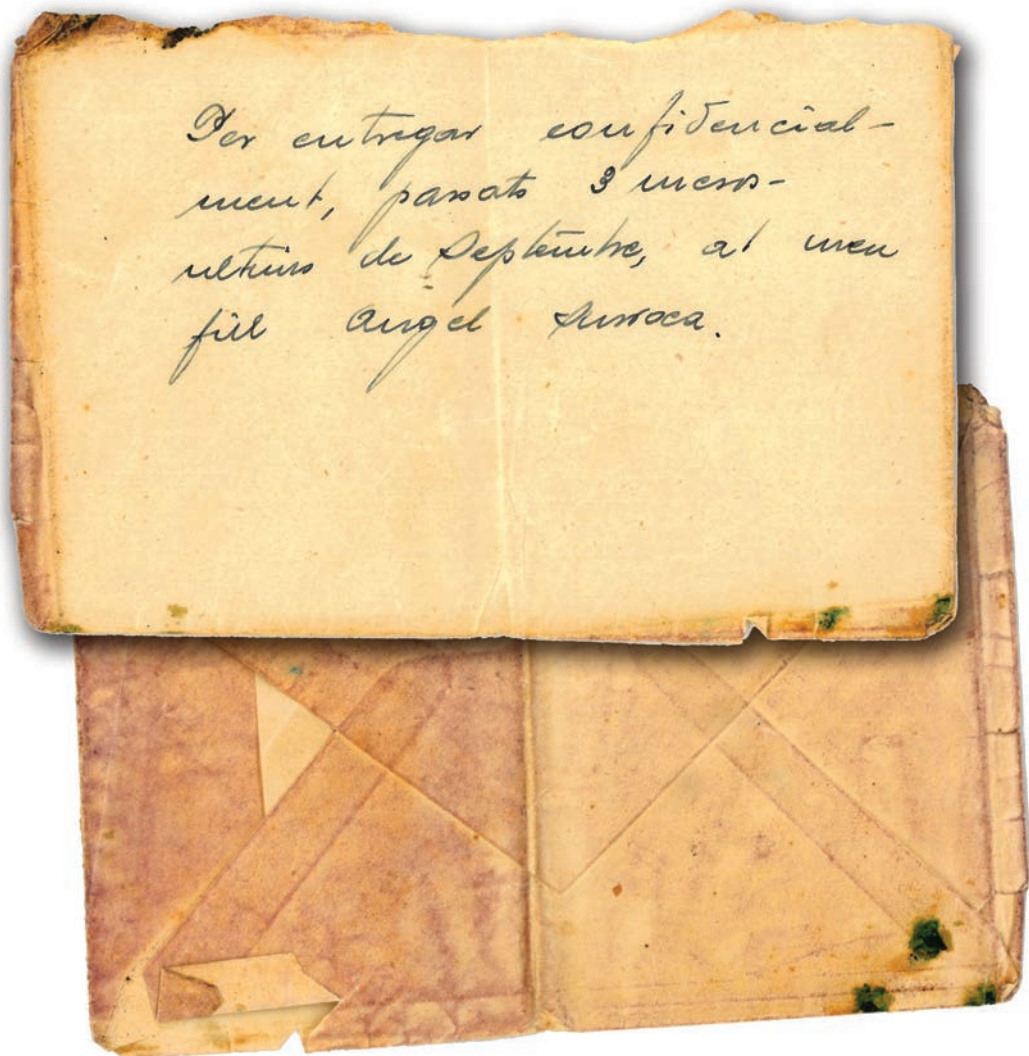

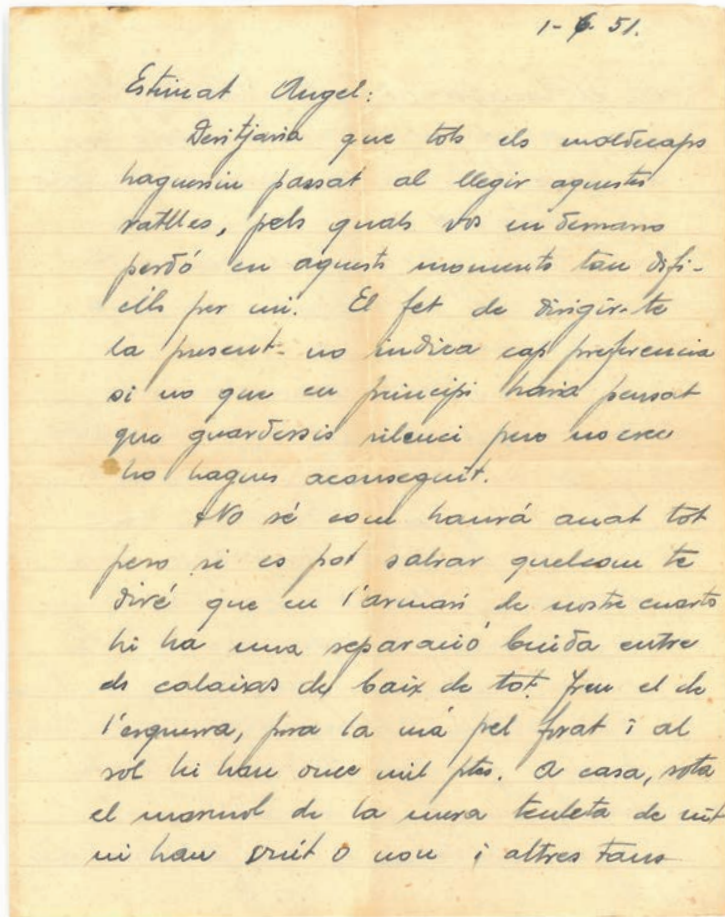
La carta de Francesc Surroca que Emili Fàbregas havia d'entregar a Àngel Surroca.

Per entregar confidencialment, passats tres mesos, últims de setembre, al meu fill, Àngel Surroca.

Nota escrita en el sobre lliurat en mà, d'amagat de la mare, a Àngel Surroca Surroca, de setze anys, a la casa de Cervià de Ter, per Emili Fàbregas Juanals, company de la presó de Girona, en llibertat gràcies a les gestions de Francesc Surroca Puig i el seu amic madrileny Jesús Gutiérrez Moreno.

Text de la carta

1 de juny de 1951

Estimat Àngel,

Desitjaria que tots els maldecaps haguessin passat al llegir aquestes ratlles, pels quals us en demano perdó en aquests moments tan difícils per mi. El fet de dirigir-te la present no indica cap preferència, sinó que en principi havia pensat que guardessis silenci, però no crec que ho hagués aconseguit.

No sé com haurà anat tot, però si es pot salvar quelcom, te diré que en l'armari del nostre quarto hi ha una separació buida entre els calaixos de baix de tot. Treu el de l'esquerra, posa-hi la mà pel forat i al sòl hi han onze

en el tocador al costat també esquerre
 era un cop tret el calaix. Crec que
 us iran bé ara que hauran acabat
 de molestar-vos.

Si em sap greu el que he fet
 és per les preocupacions que hagi
 pogut causar-vos.

Jo no podia ésser lleial a la
 gent que tant m'havia perjudicat
 i per mi era com si continués
 l'estat de guerra. Des de que se'n va
 dir Ministerio de Trabajo vaig
 renovar la lluita en la que una
 vegada més m'han vençut. Fa
 onze anys mes per mes que em
 trobava amb les mateixes condicions.
 Em sap greu pels Sr. Carreras, Moreta,
 Serra i sobretot per en Jordi.

però, no desmaiava que pot ésser que

mil pessetes. A casa, sota el màrmol de la meva tauleta de nit, n'hi ha vuit o nou i altres tants en el tocador al costat també esquerre, un cop tret el calaix. Crec que us iran bé ara que hauran acabat de molestar-vos.

Si em sap greu el que he fet és per les preocupacions que hagi pogut causar-vos.

Jo no podia ésser lleial a la gent que tant m'havia perjudicat, i per mi era com si continués l'estat de guerra. Des de que se'n va dir Ministerio de Trabajo, vaig renovar la lluita en la que una vegada més m'han vençut. Fa onze anys mes per mes que em trobava en les mateixes condicions. Em sap greu pel Sr. Carreras, Moreta, Serra i sobretot per en Jordi.

les coses canviïn, i si no us tindreu de refiar de vosaltres mateixos que qui sap si és el millor. Cuideu de la vostra mare i d'en Carlitus. Que em perdoni una altra volta i pot ésser que amb aquest final que sempre havia considerat com a únic per la meua existència s'expliqui les moltes extravagàncies que ha tingut de patir, però tenia pressa al viure.

Etic sopant en el Monestir de Montserrat, tranquil i amb gana. Volia anar a Manresa o a Igualada perquè eren els trens que sortien més aviat de Barcelona, i amb direcció contrària se'nt crec poden buscar-me, però al veure aquestes muntanyes he pensat que era el

Però, no desmaiieu que pot ésser que les coses canviïn, i, si no, us tindreu de refiar de vosaltres mateixos, que, qui sap, si és el millor.

Cuideu de la vostra mare i d'en Carlitus. Que em perdonin una altra volta i pot ésser que amb aquest final que sempre havia considerat com a únic per a la meua existència s'expliquin les moltes extravagàncies que ha tingut de patir. Però tenia pressa a viure.

Etic sopant en el monestir de Montserrat, tranquil i amb gana.

Volia anar a Manresa o a Igualada, perquè eren els trens que sortien més aviat de Barcelona, i amb direcció contrària d'on crec poden buscar-me, però, al veure aquestes muntanyes he pensat que era l'última mala jugada que podia fer a aquesta gent.

última mala jugada que podria fer
a aquesta gent.

Us desitjo molta sort i encara
que el present el puguen veure negre
crec que ho podreu superar tot per-
que teniu condicions per sortir-vos-
en. Tindreu que treballar més i
sento en l'ànima no haver pogut
ajudar-vos més.

Us dedico les últimes hores
i procuraré que els moments
també siguin per vosaltres.

Perdó per no haver estat més
útil.

Paco

Us desitjo molta sort i encara que el present el puguen veure negre, crec que ho podreu superar tot, perquè teniu condicions per sortir-vos-en. Tindreu que treballar més i sento en l'ànima no haver pogut ajudar-vos més.

Us dedico les últimes hores i procuraré que els moments també siguin per vosaltres.

Perdó per no haver estat més útil.

Paco.

Els continguts de la carta

L'anàlisi de la carta deixa bastants senyals de pista sobre els terribles sofriments que l'havien anat turmentant des de feia més d'onze anys, quan es trobava al corredor de la mort, i que havien desembocat en la desesperada decisió que havia pres de posar fi a la seva vida.

En un paper de carta plegat en quatre pàgines de mida 10 x 15 cm, escrit a cara i dors, les 73 línies s'organitzen al voltant de disset nuclis:

1. L'elecció de l'«Estimat Àngel» és una opció significativa, que ell aparentment desmenteix en el 3r punt.

2. Expressa el desig que els maldecaps generats ja s'hagin esvaït i fa la primera petició de perdó comprensiu «en aquests moments tan difícils per mi».

3. «El fet de dirigir-te la present no indica cap preferència»: és el clàssic recurs elegant per no reconèixer un fet: «una excusa no demanada, acusació manifesta» o «qui s'excusa, s'acusa». Justament aquesta clara predilecció va ser un dels motius que expliquen el silenci mantingut per Àngel Surroca per no entrar en conflicte amb la mare i el germà gran.

4. No pot saber «com ha anat tot», però sota un «si es pot salvar quelcom» parla d'un tema monetari: detalla on ha deixat uns diners que «us iran bé ara que hauran acabat de molestar-vos». Per justificar el descobriment dels diners l'Àngel va explicar a la seva mare que ja havia aixecat en una altra ocasió el marbre de la tauleta de nit i hi havia trobat un sobre amb medecines que el seu pare es prenia arran dels problemes d'estómac que se li van declarar a la presó, uns problemes que es van anar aguditzant amb el pas del temps.

5. Primera expressió de sentiment de culpa: «Em sap greu [no per la seva vida] per les preocupacions que hagi pogut causar-vos.»

6. Punt clau: una lleialtat impossible. Ell, professionalment, formava part d'una Mútua de Treball del sector tèxtil, dirigida per antics amics o coneguts seus del sector bancari i políticament de la Lliga Regionalista: «Jo no podia ésser lleial a la gent que tant m'havia perjudicat, i per mi era com si continués l'estat de guerra.»

7. Sentiment de vençut de nou: aquesta mútua havia passat de ser una mútua patronal independent a formar part per decret llei de la Seguretat Social, és a dir, de les estructures centrals de l'Estat espanyol: «Des de que se'n va dir Ministerio de Trabajo, vaig renovar la lluita en la que una vegada més m'han vençut.»

8. El sentiment d'ofec és el mateix que el que tenia quan era a la presó, condemnat a mort, esperant l'hora que el cridessin per ser executat: «Fa onze anys que em trobava mes per mes en les mateixes condicions.»

9. Segona expressió de sentiment de culpa: li sap greu pels que considera amics, malgrat tot: són el Sr. Carreras, Moreta, Serra i, particularment, pel seu fill Jordi, que treballava al mateix Montepío Textil. Sembla bastant clara la línia de separació entre ells i el Ministerio de Trabajo. És més: Carreras i també Moreta ben aviat acompanyaran, si més no, una certa lluita de reivindicació ciutadana sui generis contra el Règim imperant.

10. Aquí aporta un primer desideràtum de futur amb l'expressió d'un desig impossible («pot ésser que les coses canviïn») i un diagnòstic clar: «Us tindreu de refiar de vosaltres mateixos, que, qui sap, si és el millor.»

11. Una única ordre, assumida pràcticament en solitari, pel destinatari de la carta: «Cuideu de la vostra mare i d'en Carlitus.»

12. Segona expressió de perdó: «Que em perdonin una altra volta.»

13. Un altre punt central: «Amb aquest final que sempre havia considerat com a únic per a la meua existència s'expliquin les moltes extravagàncies que ha hagut de patir. Però tenia pressa a viure.» És cert que del temps del corredor de la mort són les paraules premonitòries de Surroca-Sòcrates sobre el seu futur enmig de dos interrogants i el desenllaç just.

14. És sorprenent la capacitat de control de la seva personalitat en moments claus, ja sigui al corredor de la mort, ja sigui abans d'emprendre l'últim viatge: «Estic sopant al monestir de Montserrat, tranquil i amb gana.» L'hostatgeria de l'època no era pas l'hotel que ara existeix.

15. L'última mala jugada de què ell parla no sembla premeditada, com ell mateix té interès a destacar. Expressa, però, la intel·ligència crítica enfront d'una determinada apropiació dels símbols del país. La col·lecció de postals de Montserrat trobades en el seu arxiu personal és una prova de la consideració que sentia per la Muntanya Sagrada de Catalunya: «Al veure aquestes muntanyes he pensat que era l'última mala jugada que podia fer a aquesta gent.»

16. Segon desideràtum de futur: «Us desitjo molta sort i, encara que el present el pugueu veure negre, crec que ho podreu superar tot, perquè teniu condicions per sortir-vos-en. Tindreu de treballar més.» I encara afegeix per tercer cop el greu que li sap: «Sento en l'ànima no haver-vos pogut ajudar més.»

17. Tanca la carta demanant perdó per tercera i última vegada «per no haver estat més útil».